

Oktabr, 2025-Yil

ZAMONAVIY TA'LIM JARAYONIDA PEDAGOGIK TEXNOLOGIYALARNING
O'RNI VA AHAMIYATI

Qalbaeva Manzura

Ajiniyoz nomidagi Nukus davlat pedagogika insituti
pedagogika-psixologiya va ijodiy talim fakulteti Pedagogika yonalishi 2-kurs talabasi.

<https://doi.org/10.5281/zenodo.17478677>

Annotatsiya. Ushbu maqolada zamonaviy ta'lim jarayonida pedagogik texnologiyalarning ahamiyati, ularning turlari hamda o'qituvchi faoliyatidagi o'rni yoritilgan. Pedagogik texnologiyalar ta'lim samaradorligini oshirish, talabalarni mustaqil fikrlash va ijodiy yondashuvga o'rgatishda muhim omil sifatida tahlil qilingan. Shuningdek, maqolada interfaol, axborot-kommunikatsiya va loyihaviy ta'lim texnologiyalarining afzalliklari, ularni qo'llashda uchraydigan muammolar va ularni bartaraf etish yo'llari bayon etilgan.

Kalit so'zlar: pedagogik texnologiya, interfaol metod, AKT, innovatsiya, ta'lim samaradorligi, o'qituvchi faoliyati.

РОЛЬ И ЗНАЧЕНИЕ ПЕДАГОГИЧЕСКИХ ТЕХНОЛОГИЙ В СОВРЕМЕННОМ
ОБРАЗОВАТЕЛЬНОМ ПРОЦЕССЕ

Аннотация. В данной статье рассматривается значение педагогических технологий в современном образовательном процессе, их виды и роль преподавателя.

Педагогические технологии анализируются как важный фактор повышения эффективности обучения, развития самостоятельного и творческого мышления студентов. Также рассматриваются преимущества интерактивных, информационно-коммуникационных и проектных технологий обучения, а также проблемы их применения и пути их решения.

Ключевые слова: педагогические технологии, интерактивные методы, ИКТ, инновации, эффективность обучения, деятельность преподавателя.

THE ROLE AND IMPORTANCE OF PEDAGOGICAL TECHNOLOGIES IN THE
MODERN EDUCATIONAL PROCESS

Annotation. This article discusses the significance of pedagogical technologies in the modern educational process, their types, and the teacher's role in implementing them. Pedagogical technologies are analyzed as an important factor in improving learning effectiveness and developing students' independent and creative thinking. The advantages of interactive, information-communication, and project-based learning technologies, as well as challenges and solutions in their application, are also described.

Keywords: pedagogical technology, interactive methods, ICT, innovation, learning effectiveness, teacher's activity.

XXI asrda insoniyat hayotining barcha sohalarida innovatsiyalar, texnologiyalar va raqamli yechimlar keng qo'llanilmoqda. Bu jarayon, albatta, ta'lim tizimiga ham bevosita ta'sir ko'rsatmoqda. Bugungi kunda pedagogika fanining oldida turgan eng muhim vazifa — yosh avlodni mustaqil fikrlaydigan, ijtimoiy faol, zamonaviy axborot muhitiga moslasha oladigan shaxs sifatida tarbiyalashdir.

Oktabr, 2025-Yil

Ta'lim jarayonini samarali tashkil etish uchun o'qituvchi nafaqat fan mazmunini yetkazuvchi, balki o'quv faoliyatini boshqaruvchi, motivatsiya beruvchi va o'quvchini o'rganishga yo'naltiruvchi shaxs sifatida faoliyat yuritadi.

Shu boisdan, zamonaviy pedagogik texnologiyalarni chuqur o'rganish va amalda qo'llash bugungi pedagogika yo'nalishidagi talabalar uchun juda muhim masala hisoblanadi.

1. Pedagogik texnologiya tushunchasi va uning mohiyati

“Pedagogik texnologiya” atamasi ko'p ma'noli bo'lib, turli olimlar tomonidan turlicha talqin etiladi. Ammo umumiy jihatdan u o'quv jarayonini samarali rejalashtirish, tashkil etish va natijalarni kafolatlashga qaratilgan tizimli faoliyat deb ta'riflanadi.

O'zbekistonlik olimlardan J.G'. Yo'ldoshev va S.A. Usmonovlar ta'kidlaganidek, pedagogik texnologiya — bu o'qituvchi va o'quvchi faoliyatining maqsadga yo'naltirilgan, o'zaro uyg'un hamkorligi bo'lib, unda natija oldindan loyihalashtiriladi va aniq bosqichlarda amalga oshiriladi.

Pedagogik texnologiyaning asosiy xususiyatlari:

- Tizimlilik – ta'lim jarayonining barcha bosqichlari o'zaro bog'liq bo'lishi;
- Boshqaruvchanlik – o'qituvchi ta'lim jarayonini nazorat qila oladi;
- Natijaviylik – yakuniy natijaga erishish kafolatlanadi;
- Qayta tiklanish xususiyati – texnologiyaning boshqa muhitda ham qo'llash mumkinligi.

2. Pedagogik texnologiyalarning turlari va ularning o'quv jarayonidagi o'rni

Hozirgi ta'lim tizimida pedagogik texnologiyalar juda ko'p shakllarda namoyon bo'lmoqda. Quyida ularning eng asosiy turlari keltirilgan:

a) Interfaol ta'lim texnologiyalari

Interfaol metodlar talabaning faolligini oshirish, o'z fikrini erkin ifoda etish va jamoaviy ishlash ko'nikmalarini rivojlantirishga xizmat qiladi.

- “Aqliy hujum” (Brainstorming) – muammoga yechim topishda ijodkorlikni rivojlantiradi;
- “Klaster” – asosiy g'oyalarni tizimlashtirishga yordam beradi;
- “Sinkveyn” – mavzuni qisqa she'riy shaklda ifodalash orqali tahliliy fikrlashni rag'batlantiradi.

b) Axborot-kommunikatsiya texnologiyalari (AKT)

Bugungi kunda AKT vositalarisiz ta'lim jarayonini tasavvur qilish qiyin. Onlayn platformalar (Zoom, Google Classroom, Moodle), elektron darsliklar, multimediali taqdimotlar dars samaradorligini oshiradi.

c) Muammoli ta'lim texnologiyasi

Bu texnologiyada talabalarga tayyor bilim berilmaydi, balki ular oldiga muammo qo'yiladi. Talaba mustaqil fikrlash, tahlil qilish, izlanish orqali natijaga erishadi. Bu metod mustaqillikni, mantiqiy fikrlashni va ijodkorlikni rivojlantiradi.

d) Loyihaviy texnologiya

Talabalar biror ijtimoiy yoki ilmiy loyihani ishlab chiqadilar. Bu usul ularning amaliy ko'nikmalarini oshiradi, jamoada ishlashni o'rgatadi.

3. Pedagogik texnologiyalarni qo'llashda o'qituvchining roli

Pedagogik texnologiyalarni samarali joriy etishda o'qituvchi markaziy o'rinda turadi. U:

- Dars maqsadini aniq belgilaydi;

Oktabr, 2025-Yil

- O'quvchilarning yosh xususiyatlari va tayyorgarlik darajasini hisobga oladi;
- Texnologiyani maqsadga muvofiq tanlaydi;
- Ta'lim natijalarini tahlil qiladi va baholaydi.

Zamonaviy o'qituvchi – bu innovator, psixolog, menejer va metodist sifatida o'z ustida doimiy ishlaydigan shaxsdir. U har bir darsda o'quvchini o'ylashga, tahlil qilishga va xulosa chiqarishga o'rgatadi.

4. Pedagogik texnologiyalarni qo'llashda uchraydigan muammolar

Har qanday yangilik kabi, pedagogik texnologiyalarni joriy etishda ham muayyan qiyinchiliklar mavjud:

- Ba'zi o'qituvchilarning yangi texnologiyalarni to'liq o'zlashtirmagani;
- Texnik vositalarning yetishmasligi;
- Talabalarning passivligi yoki motivatsiyaning pastligi;
- O'quv yuklamaning ko'pligi sababli interfaol usullarni to'liq qo'llay olmaslik.

Bu muammolarni bartaraf etish uchun o'qituvchilarni qayta tayyorlash, tajriba almashish seminarlarini o'tkazish, ta'lim muassasalarini zamonaviy texnika bilan ta'minlash zarur.

Xulosa qilib aytganda yuqoridagilardan kelib chiqib aytish mumkinki, pedagogik texnologiyalar ta'lim jarayonining ajralmas qismi bo'lib, u o'qituvchi va o'quvchi faoliyatini yangi sifat bosqichiga olib chiqadi. Har bir bo'lajak pedagog zamonaviy ta'lim talablariga mos ravishda interfaol, innovatsion va axborot texnologiyalarini puxta o'zlashtirishi kerak. Shundagina ta'lim sifati oshadi, o'quvchilar bilimni mustaqil egallashni o'rganadilar va jamiyat taraqqiyotiga o'z hissasini qo'shadigan yetuk shaxs sifatida shakllanadilar.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. Yo'ldoshev J.G., Usmonov S.A. Pedagogik texnologiyalar asoslari. – Toshkent, 2021.
2. Xodjayeva G. Innovatsion ta'lim texnologiyalari. – Toshkent, 2022.
3. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining "Ta'lim tizimini raqamlashtirish to'g'risida"gi qarori, 2021-yil.
4. Karimov U. Zamonaviy pedagogika nazariyasi va amaliyoti. – Samarqand, 2023.
5. O'zbekiston Respublikasi "Ta'lim to'g'risida"gi Qonuni, 2020-yil 23-sentabr.

MODERN SCIENCE
& RESEARCH